

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
В.о. завідувача кафедри
_____ О.С.Світлична
“ _____ ” _____ 20 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 8.03050801 “**Фінанси і кредит**” за програмою:

«Фінансовий менеджмент та фондовий ринок»

здобуття освітнього ступеня магістра
за темою:

**ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ
АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ**

Виконавець:

студентка 6 курсу ЦВФН
(факультет)

Пачева Анастасія Дмитрівна

(прізвище, ім'я та по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Світлична Ольга Степанівна

(прізвище, ім'я та по батькові) /підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ СТРАХУВАННЯ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ	
1.1. Сутність страхування автотранспортних засобів.....	5
1.2. Основні види страхування автотранспортних засобів.....	9
1.3. Досвід зарубіжних країн у страхуванні автотранспортних засобів.....	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТРАХУВАННЯ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ "UNIQA")	
2.1. Аналіз сучасного стану страхування автотранспортних засобів в Україні.....	29
2.2. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності страхової компанії "UNIQA".....	41
2.3. Аналіз страхування автотранспортних засобів в страховій компанії "UNIQA".....	50
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ "UNIQA")	
3.1. Проблеми розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні (на прикладі страхової компанії "UNIQA").....	57
3.2. Основні напрямки підвищення ефективності організації страхової діяльності (на прикладі страхової компанії "UNIQA").....	68
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність розвитку автотранспортного страхування впливає з того, що швидке зростання парку автомобілів в Україні зумовлює збільшення числа дорожньо-транспортних пригод та пов'язаних з ними збитків, заподіяних життю, здоров'ю, майну громадян. Кожного дня кількість аварій на дорозі тільки збільшується, з чого зробимо висновок, що незастрахована машина — втрачена машина.

Автотранспортне страхування – комплекс особливих видів страхування, що покривають ризики, пов'язані з експлуатацією автотранспортних засобів (страхування авто КАСКО), водіїв, пасажирів, вантажу, багажу, цивільно-правової відповідальності власників автомобільного транспорту. Сутність автотранспортного страхування полягає в захисті майнових інтересів фізичних і юридичних осіб, які зазнали збитків, що стали наслідком використання автомобілів. Об'єктом автотранспортного страхування може бути майновий інтерес фізичної чи юридичної особи, пов'язаний з експлуатацією автотранспортних засобів; з життям, здоров'ям, працездатністю страхувальника або застрахованих осіб; з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди фізичній особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі.

Страхування наземного транспорту займає найбільшу частку у структурі страхового ринку України, а, отже, його стан значно впливає на загальний розвиток ринку страхування в Україні. Також для багатьох страхових компаній це є досить прибутковим видом страхування, що зумовлює необхідність його детального аналізу та відокремлення основних проблем та загроз, що можуть вплинути на його розвиток, з метою подальшого їх усунення.

Страхування в цілому і автострахування, як його складова частина, є інфраструктурою, яка сприяє підвищенню ефективності всіх сфер підприємницької діяльності. Цим і визначається значимість розвитку всіх видів страхування на Україні з урахуванням процесу інтеграції України в світове співтовариство [30, с.178].

Мета і завдання. Метою роботи є теоретичне та практичне дослідження особливостей страхування автотранспортних засобів, аналіз основних його видів та визначення на цій основі проблем та перспектив розвитку автотранспортного страхування в нашій країні, зокрема в СК «UNIQA».

Для здійснення поставленої мети в роботі необхідно вирішити завдання:

- а) виявити сутність та необхідність страхування автотранспортних засобів;
- б) дослідити основні види страхування автотранспортних засобів;
- в) розглянути досвід зарубіжних країн у страхуванні автотранспортних засобів;
- г) здійснити аналіз страхування автотранспортних засобів в Україні;
- д) проаналізувати діяльність страхової компанії «UNIQA», зокрема щодо страхування автотранспортних засобів;
- е) визначити основні проблеми розвитку автотранспортного страхування в Україні
- ж) надати конкретні пропозиції, спрямовані на вдосконалення страхування автотранспортних засобів.

Об'єкт і предмет магістерської роботи. Об'єктом роботи є страхування автотранспортних засобів як складова ринку страхових послуг.

Предметом дослідження є економічні відносини між страхувальником і страховиком, що виникають в процесі страхування автотранспортних засобів.

Методи дослідження.

Основними методами, які використовуються в роботі є методи теоретичного узагальнення та порівняння; статистичні табличні та графічні методи; методи конкретного та абстрактного; методи системного та комплексного підходу; економіко-математичні методи.

Інформаційна база дослідження. В процесі написання роботи були використані нормативно-законодавчі акти, підручники, посібники, матеріали періодичних видань, річні звіти Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг, фінансова звітність СК «UNIQA» за 2011-2015 рр., а також інтернет-ресурси.

ВИСНОВОК

Автомобільний транспорт є найбільш поширеним видом транспорту і це зумовлює безліч аварій з нанесенням шкоди життю, здоров'ю та майну громадян. Наявність значної чисельності ризиків, пов'язаних з використанням автотранспорту обумовлює популярність даного виду страхування серед населення і підприємницького сектора. Значною мірою у розвитку страхування автотранспортних засобів зацікавлена і держава, так як захист від ризиків у цьому секторі має велике соціальне значення (особливо це стосується страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів). Сутність автотранспортного страхування полягає в захисті майнових інтересів юридичних і фізичних осіб, які зазнали збитків. Автострахування дає перевагу автовласнику перекласти всі свої фінансові витрати незалежно від ДТП на страхову компанію.

В цілому автотранспортне страхування необхідно розглядати як комплекс страхових послуг, спрямованих на захист майнових та особистих інтересів, як самих власників автотранспортних засобів, так і третіх осіб (вигодонабувачів), які є безпосередніми учасниками дорожнього руху.

Об'єктом автотранспортного страхування виступає майновий інтерес фізичної чи юридичної особи, пов'язаний з експлуатацією автотранспортних засобів на випадок втрати вартості майна, а також життя, здоров'я, працездатності страхувальника або застрахованих осіб у разі настання страхового випадку.

Досвід розвинутих країн світу засвічує, що автотранспортне страхування займає одне з провідних місць серед майнових видів страхування. Це пояснюється необхідністю мінімізації ризиків, пов'язаних з експлуатацією транспортних засобів.

Найважливіший вид автострахування є ОСЦВП - обов'язкове страхування цивільної відповідальності перед третіми особами. Для підвищення ліміту виплат по ОСЦВП автовласник має право заключити добровільний договір - ДСЦПВ.

Найпопулярніший вид автострахування – КАСКО, що являє собою добровільне страхування майнових інтересів клієнта, пов'язаних з володінням,

користуванням і розпорядженням транспортним засобом і додатковим обладнанням встановленим на ньому (страхування наземного транспорту).

Зелена картка - різновид автострахування, що є обов'язковим за кордоном. Пересування за кордоном без поліса «Зелена картка» заборонено.

Найменш розповсюджені види автострахування: від шкоди; від нещасного випадку; страхування вантажів та багажу.

Ринок автострахування є найбільш динамічним і ємним серед інших видів страхування і передбачає роботу як у роздрібному, так і в корпоративному секторі. Так, у структурі страхових премій та виплат автострахування займає більшу частину страхових послуг.

З 2013 року по I півріччя зростання страхових премій за усіма видами автострахування пояснюється в першу чергу не розширенням ринку страхування, а зростанням вартості страхових послуг. Збільшення тарифів на автострахування відбулося через зростання вартості ремонту транспортних засобів у зв'язку з девальвацією гривні, що призвело до підвищення вартості страхового поліса. Таке підвищення тарифів необхідне для забезпечення виконання страхових зобов'язань, тобто, для забезпечення фінансових гарантій захисту страхувальників, що відбулося за рахунок збільшення страхових сум та ліміту виплат при врегулюванні страхових подій.

Зростання рівня виплат за період 2013 року по I півріччя спостерігається в усіх видах автострахування. Така тенденція із виплатами по автотранспортному страхуванню пов'язана насамперед зі значним коливанням у бік збільшення курсу іноземної валюти відносно національної валюти, що напряду вплинуло на вартість запасних частин, що замінюються при ремонті авто, матеріалів та відповідно вартості робіт.

Найбільшу частку в структурі автотранспортного страхування займає КАСКО, на яке припадає від 56,3% до 47,41% страхових премій за аналізований період. ОСЦПВ займає від 37,57% до 39,01%, а «Зелена картка» від 6,42% до 13,58%.

Проведений аналіз страхової компанії "UNIQA" свідчить про те, що у процесі діяльності фактично збільшує основні фінансові показники, що є дуже хорошим

показником рентабельності та може бути прикладом для більшості інших страхових компаній України.

Не дивлячись на сучасний економічний стан країни, компанія дуже швидко збільшує розміри страхових премій, хоча кількість укладених договорів збільшується з непропорційною швидкістю повільно. Для розширення страхового поля та збільшення надходження страхових платежів компанія впроваджує нові продукти страхування, співпрацює з постійними клієнтами, залучає нових, забезпечуючи їх комплексним страхуванням.

Виявлено, що обсяг власного капіталу перевищує статутний капітал. Якщо обсяг власного капіталу перевищує обсяг статутного капіталу, то таке співвідношення характеризує прибуткову діяльність страховика. Зростання дає змогу страховій компанії здійснювати виплати дивідендів, реінвестувати капітал і т. ін.

Підсумовуючи та аналізуючи сучасні тенденції на ринку страхування автотранспортних засобів, варто зазначити, що популярність, необхідність та актуальність цього виду страхового захисту для споживачів страхових послуг є очевидними. Однак оцінка стану ринку автотранспортного страхування виявила низку проблем, що стримують розвиток ринку автострахування України, а саме: зменшення попиту на послуги автострахування з боку потенційних страхувальників; зростання виплат страхових сум та підвищення збитковості процесів страхування внаслідок підвищення темпів росту страхових виплат при зниженні темпів росту страхових премій, що призводить до погіршення загального стану забезпеченості страховиків насамперед ліквідними активами, які забезпечують формування страхових резервів; відсутність якісної статистичної інформації в страховому секторі; недосконалість законодавчого регулювання у сфері автострахування, невідповідність чинних нормативно-правових актів вимогам сьогодення та європейським стандартам; низький рівень послуг, що надаються окремими страховиками та наявність випадків шахраювання.

Для покращення функціонування ринку автотранспортних послуг потрібно підвищити довіру до страхових компаній, що формується за допомогою трьох

чинників: надійності, якості послуг, рівня обслуговування в разі настання страхового випадку.

Для розвитку ринку автотранспортного страхування через його розширення та підвищення якості страхової послуги і довіри страхувальників до цих послуг необхідне поступове впровадження низки заходів, що пов'язані з такими факторами впливу: усунення наслідків світової фінансово-економічної кризи з метою недопущення зниження платоспроможності страховиків; перегляд тарифної політики страхових компаній, зокрема тих, що мають значну питому вагу автострахування в своїх портфелях; створення розвинутої та платоспроможної системи страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів, здатної компенсувати збитки від непередбачених подій; запровадження програм інформування населення через засоби масової інформації про стан і перспективи страхового ринку; відновлення довіри українського народу до страховиків, що передбачає повернення вкладених коштів; підвищення потужності страхових компаній шляхом збільшення розмірів власного капіталу, покращання організації роботи та надання якісних страхових послуг; активізація ролі держави та її органів у зміцненні та розвитку автострахування; розширення міжнародного співробітництва у сфері обміну інформацією про діяльність страхових компаній, які надають послуги щодо даного виду. Запропоновані напрями розвитку автострахування в Україні сприятимуть створенню повноцінного страхового ринку як об'єктивного атрибута ринкової економіки в сучасних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автострахование - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://autodriving.net/avtostraxovanie-cto-nuzhno-pomnit-ctoby-ne-ostatsya-s-nosom/>;
2. Автострахування КАСКО та ОСЦПВ – що краще вибрати при ДТП?/Корисні поради автомобілістам - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avtosovet.com.ua/auto-diagnostics/avtostraxuvannya-kasko-ta-oscpv-shho-krashhe-vibrati-pri-dtp>;
3. Азбука автострахования: прямое и дистанционное урегулирование - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.autocentre.ua/avtopravo/strahovanie/azbuka-avtostrahovaniya-pryamoe-i-distsionnoe-uregulirovanie-329747.html>;
4. Александрова М.М. Страхування: [Навчально-методичний посібник]. / М. М. Александрова. – К.: ЦУЛ. – 2007. – 208 с.;
5. Бабій Л.І. Вдосконалення інвестиційної діяльності страхових компаній // Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал - 2011. - №20. - С. 22-24;
6. Базилевич В. Д. – Страхування : підручник К. : Знання, 2008. – с. 1019;
7. Базилевич В.Д. Страхові послуги: підручник. – К.: Логос, 2014.– У 2 част. – Ч.1 – с. 496;
8. Базилевич В.Д. Страхування практикум: навч. посіб.- 2-ге вид., перероб. і допов. - К.: Знання, 2011. - 607 с.;
9. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - К.: Знання, 2008. – ст.352.;
10. Бігдаш, В. Д. Страхування: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. Д. Бігдаш. – К. : МАУП, 2007.– 448 с.;
11. Бовсуновська Г.С. Розвиток ринку автотранспортного страхування в Україні -Д.: Дніпропетровський національний університет ім.Олеса Гончара 2015р.- ст. 11-24 ;
12. В Украине введено прямое урегулирование по ОСАГО - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/news/16/12/01/34599>;

13. Васильєва Т.А. Особливості розвитку ринку автотранспортного страхування в умовах фінансової нестабільності - БІЗНЕСІНФОРМ № 3 '2016- 227-230ст.;
14. Вовчак О.Д. Страхова справа: Підручник– К.: Знання, 2011. – 391с.- п.8.3;
15. Вовчак О.Д. Страхова справа: Підручник– К.: Знання, 2011. – 391с.- п.9.2;
16. Гнилицька Л.В. Сучасний досвід формування системи забезпечення економічної безпеки в страхових компаніях України: - К.: Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2015.- 304 с. – 189-191 ст.;
17. Говорушко Т. А. Страхові послуги. Підручник. – К.: Центр учбової літератури. - 2011. – 376 с.171-173;
18. Гончар Ю.Ю., Тараскіна Н.В., Криворучко Л.А. Проблеми шахрайства у сфері страхування та шляхи боротьби з ним/ Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. Пр. – 2010. – № 1(8) ч.2. – с.73 – 76;
19. Горбач Л.М. Страхова справа: Навчальний посібник - 4-е видання., виправлене. – К.: Кондор, 2010 р.;
20. Дема Д. І., Віленчук О. М., Дем'янюк І. В. ; за заг. ред Д. І. Деми. Страхові послуги: навч. посібник / - [2-е вид. перероб. та допов.]. - К.: Алерта 2013. - 526 - с.343;
21. Діяльність страхових компаній [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/ratings/nonlife/> ;
22. Долгошея Н. О Страхування в запитаннях та відповідях: Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 318 с-п.110;
23. Долгошея Н. О. Страхування в запитаннях та відповідях: Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 318 с.9;
24. Жук О.О. Зарубіжний досвід у сфері страхування та можливості його використання:-К.,2014р.: 215-217ст.;
25. Закон України «Про страхування» - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80;>

26. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>;
27. Иванова А. Как получить страховую выплату по КАСКО: подводные камни - [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://ubr.ua/market/auto/9-sluchaev-kogda-problematichno-poluchit-vyplaty-po-kasko-337229>;
28. Кінащук Л. Л. Страхове право : підручник / Л. Л. Кінащук. - К. : Атіка, 2007. - 256 с.;
29. Кравчук Г.В. Проблеми і перспективи розвитку ринку страхування автотранспортних засобів в Україні / Г. В. Кравчук, Д. А. Курач, Т. В. Савченко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2016. – № 1. – С. 178–184;
30. Кропельницька С.О., Плєць І.І. Страхіві послуги: навчальний посібник —Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника, 2014— 390с.— 147-171;
31. МТСБУ вправе штрафовать за мошенничество с "ЗЕЛеной КАРТОЙ" - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forins.ua/news/15931>;
32. Надеїна М. В. Ринок страхування, його проблеми та напрями їх вирішення в Україні - Х.: Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця № 3, 2015 - ст.99-104;
33. Осадець С.С. Страхування: навч. посіб. / С. С. Осадець. - К.: Вид-во КНЕУ, 2009 ст. 599;
34. ОСЦВ по-новому: як зміниться система виплат і що робити водіям - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/economics/avto/osago-po-novomu-kak-izmenitsya-sistema-vyplat-i-cto-delat-voditelyam-769696.html>;
35. Офіційний сайт страхової компанії «UNIQA» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uniqa.ua/>;
36. Павлов В.І., Білоус Н.М. Страхіві послуги: Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2010. – 80-107с.;

37. Перевірка чинності полісу - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mtsbu.ua/ua/for_consumers/109985/;
38. Плиса В.Й. Страхування. Навчальний посібник. 2-ге видання.-К.:2008.-392с.;
39. Показатели рынка ОСАГО Украины и стран Центральной и Восточной Европы в 2015-2016 годах - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/news/16/12/05/34616>;
40. Приказюк Н., Моташко Т. Нові вектори розвитку автотранспортного страхування в Україні:-К.: Київський національний університет ім.Тараса Шевченка, 2015р.- 39-45ст.;
41. Продукти автострахування страхової компанії “UNIQA” - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://uniqa.ua/private/auto/> ;
42. Ринок автострахування: як правильно обрати автоцивілку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zak-kor.net/susplstvo/22883-rinok-avtostrahuvannya-yak-pravilno-obrati-avtocivlku.html>;
43. Семенчук І.А. Проблема шахрайства у сфері страхування цивільно-правової відповідальності власників автотранспортних засобів – К.: Київський національний університет ім.Тараса Шевченка, 2016р. - 176-178ст.;
44. Сіліна Г. С. Ринок автострахування України: стан, проблеми розвитку та шляхи їх розв’язання в сучасних умовах / Г. С. Сіліна // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка»: збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 4(3) – С. 49–54.;
45. Стан і розвиток страхового ринку України - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>;
46. Статистика аварійності в Україні - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.sai.gov.ua/ua/static/21.htm>;
47. Статистика страхового ринку України - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.forinsurer.com/stat;
48. Страховой рынок Украины наводнен сотнями тысяч фальшивых полисов "автогражданки" - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://fakty.ua/print/216897>;

49. Страхування в зарубіжних країнах - [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1300/43/>;

50. Сухоруко О.В. Страхова справа: практикум: навчально–методичний посібник / О.В. Сухоруко , Г.А. Стасюк. – Херсон: ХНТУ, 2008. – 230 с.;

51. Ткаченко Н.В. Страхування. Практикум : навч. посібник / Н.В. Ткаченко. – К. : Ліра-К, 2009. – 270 с.;

52. УНИКА запустила онлайн продажі Автоцивілки - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uainsur.com/news/52397/>;

53. Фисун В. І., Ярова Г. М. Страхування. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 232 с.;

54. Фінансова звітність ПрАТ “UNIQA” - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db>;

55. Чому в Україні досі немає електронного доступу «АВТОЦИВІЛКИ» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ugic.com.ua/novyny-strakhuvannya/115/>;

56. Чорнова Г. В. Страхування і управління ризиками: підручник / - 2-е вид., перероб. і доп. - М: Видавництво Юрайт, 2014. - 768 с.

57. Чубінський М.А. Сутність страхування цивільно-правової відповідальності власників автотранспортних засобів - К.: Національна академія управління, 2015р. - [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1429/>;

58. Яворська Т.В. Страхові послуги : навч. посібник / Т.В. Яворська. – К. : Знання, 2008. – 350 с.- ст. 153-154;

59. Яворська Т.В. Страхові послуги : навч. посібник / Т.В. Яворська. – К. : Знання, 2008. – 350 с.- ст. 140-144.